

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی

معاصر^۱

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۸/۱، تاریخ پذیرش ۱۴۰۰/۱۰/۲۰)

م. آ. تراستینا^۲

ک. ن. شیشکانووا^۳

ترجمه مریم سامعی^۴

چکیده

این مقاله به تجزیه و تحلیل آن دسته از داستان‌های شفاهی کووید-۱۹ می‌پردازد که در محیط شهری در مارس و دسامبر سال ۲۰۲۰ ضبط شده‌اند. در این مقاله، گونه‌های مختلف نثر «کوویدی» (مواردی از آزمایش‌های پزشکی، «اعترافات» بیماران، فرضیه‌های مربوط به منشأ ویروس، شایعات مرتبط با آلودگی برنامه‌ریزی شده، دستورالعمل‌های محلی برای «عفونت چینی» و غیره) به همراه موضوعات آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد (منشأ ویروس، طول مدت همه‌گیری، روش‌های درمان کووید، اثربخشی واکسن، مسیر عفونت و غیره) و به ویژگی‌های متمایز داستان‌های شفاهی پرداخته می‌شود: ارتباط و موضوعیت محتوا، پاسخگویی به فرضیه‌ها و ادعاهای جدید درباره منشأ یا درمان ویروس و جابه‌جایی مرزهای ژانر قصه‌ها. افسانه‌های کادر پزشکی، که

1. Trostina, M. A. Shishkanova, K. N. (2021). "Народные Рассказы о Covid-19 как Феномен Современного Городского Фольклора" [Folk Tales of Covid-19 as a Phenomenon of Contemporary Urban Folklore]. **Уральский Исторический Вестник [Ural Historical Bulletin]**, no. 2 (71), p. 177-185.

۲. M. A. Trostina، دکترای فلسفه، دانشیار گروه ادبیات روسی و زبان‌های خارجی، دانشکده تحقیقات ملی ماردووسکی، دانشگاه دولتی ن. پ. آگارووا (شهر سارانسک).

۳. K. N. Shishkanova، فارغ‌التحصیل گروه ادبیات روسی و زبان‌های خارجی، دانشکده تحقیقات ملی ماردووسکی، دانشگاه دولتی ن. پ. آگارووا (جمهوری ماردوویا، منطقه لیامبیرسکی)

۴. کارشناسی ارشد ادبیات روسی و دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات فارسی، مدیر اجرایی دانشنامه فرهنگ مردم ایران، مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی. رایانامه: Maryam.samei@gmail.com

۱۵۲ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

از حوادث خارق‌العاده خبر می‌دهند، ترکیبی از تراژدی و کمدی هستند. قهرمانان آنها پزشکان‌اند، که با نشان‌دادن معجزه استقامت، فداکاری و «رنج‌کشیدن» برای بیماران، شایسته احترام و همدردی‌اند. این روایت‌ها، در فضای گسترده فرهنگی - اجتماعی، به همان اندازه که بر تجربه شخصی استوارند، به اطلاعات به‌دست‌آمده از منابع آزاد نیز وابسته‌اند (رسانه‌های مجازی، اینترنت، کادر بهداشت و درمان). ظهور و توسعه فعال فولکلور کووید گواهی است بر ویژگی غالب آثار شفاهی مردمی در واکنش به تغییرات زندگی فرد و جامعه، که همچون نمایشی بصری در توسعه مداوم سنت فولکلور در مرحله حاضر عمل می‌کند.

کلیدواژه‌ها: داستان‌های مردمی، فولکلور شهری، فولکلور پزشکی، کووید-۱۹، آداب و رسوم فولکلوریک، افسانه.

۱. مقدمه

فولکلور مدرن شهری، پدیده‌ای چندوجهی و برای فولکلورشناسان ملی، کاملاً منحصر است. در سال‌های اخیر، آثار شفاهی خرده‌فرهنگ‌ها و جوامع شهری سبب جلب توجه فعال دانشمندان شده است و زمینه‌های جدیدی را برای پژوهش‌های علمی ایجاد کرده است.^۱ پژوهشگران به این دسته از ویژگی‌های متمایز فولکلور شهری اشاره می‌کنند: «تمایز نه براساس منطقه، بلکه براساس سن، جنسیت، شغل و سایر ویژگی‌ها»،^۲ «مصونیت ایدئولوژیکی»^۳ ارتباط با فرهنگ مردم و «استفاده فعال از معناشناسی، مباحث و سبک‌شناسی فولکلور».^۴

نگاه کنید:

- Abdrashitova, M. O. (2014). "Своеобразие современного городского фольклора (на материале жанра загадки)" [Originality of modern urban folklore (by material of riddle genre)]. Филологические науки. Вопросы теории и практики. [Philology. Theory & Practice] .№ 1-1 (31), p. 13–15; Gramatchikova, N. B. (2017). Постфольклор и интернетлор [Post-folklore and internetlor]. Ekaterinburg: Ural'skiy universitet Publ.; Antonova, E. L., Taranova, A. E. (2018). "Трансформация понимания фольклора в современном постнеклассическом дискурсе" [Transformation of understanding of folklore in the modern post-nonclassical discourse]. Вестн гос. ун-та культуры и искусств [The Bulletin of Moscow State University of Culture and Arts]. № 4 (84), p. 124–132; Strel'tsova, E. Yu. (2014). "Современный городской фольклор в ракурсе учебного рассмотрения" [Modern urban folklore in the perspective of academic consideration]. Вестн Москов. гос. ун-та культуры и искусств [The Bulletin of Moscow State University of Culture and Arts]. no. 1 (57), p. 148–151.
2. Tikhomirov, S. A. (2009) Фольклор современной городской молодежи: аксиологический аспект: автореф. дис. ... канд. культурологии [Folklore of modern urban youth: an axiological aspect: Abst. Diss. Cand.]. Saint Petersburg.
3. Современный городской фольклор [Contemporary urban folklore] (2014). Minsk: BGU Publ., p. 7;
4. Neklyudov, S. Yu. "Фольклорные традиции современного города" [Folklore traditions of the modern city]. Available at: <https://www.culture29.ru/upload/medialibrary/f67/f67211a724844c58553b17ad1374f56a.pdf> (access: 03.11.2020).

در ارتباط با روند مستمر جهانی شدن، مسئله «مربوط به احتمال حضور فولکلور با مدرنیزه شدن آن در جامعه مدرن پسا صنعتی»^۱ مطرح می‌شود. مفهوم پیشنهادی س. ی. نکلیوداف^۲ «پست فولکلور»^۳ هنوز تأیید نهایی و علمی را دریافت نکرده است و در عین حال، تغییر در «ویژگی‌های ارتباطی» فولکلور، ظهور اشکال و متون جدید و تمایز عملکرد آن، به همان اندازه که برای فولکلوریست‌ها شناخته شده است، برای نمایندگان رشته‌های علوم انسانی مرتبط نیز مهم است.^۴

دانشمندان به تغییرات رادیکال در مجموعه‌ژانرهای پست فولکلور توجه دارند، و به این موضوع اشاره می‌کنند که «تقریباً در گذشته، همه ژانرهای شفاهی کهن، از شعرهای آیینی گرفته تا افسانه‌ها»^۵ تداول داشته‌اند. «در قدم اول، مجموعه‌ژانرهایی براساس منشأ دیرینه (برای مثال، ترانه‌ها و حکایت‌های کوچک و بازاری)، یا اساساً براساس یادداشت‌ها و افسانه‌های بازنویسی شده یا معاصر (از جمله نئومیتولوژی) نمود می‌یابند، از جمله متن‌های ساختاریافته ضعیف، مانند شایعات و تهمت‌ها»^۶؛ علاوه بر این، «فضای سنت‌ها

1. Kargin, A. S. (2010). "Фольклор в современном культурном пространстве" [Folklore in the modern cultural space]. От конгресса к конгрессу: навстречу Второму Всерос. конгр. фольклористов [From Congress to Congress: Towards the Second All-Russian Congress of Folklorists: a collection of materials]. Moscow: Gosudarstvennyy respublikanskiy tsentr russkogo fol'klora Publ., p. 18.

2. S. Y. Neklyudoviy

۳. اولین بار اصطلاح «پست فولکلور» را او در مقاله «بعد از فولکلور» مطرح کرد. نگاه کنید به:

Neklyudov, S. Yu. (1995). "После фольклора" [After folklore]. Живая старина [Living antiquity]. no. 1, p. 2-4.

۴. نگاه کنید به:

Antonova, E. L., Taranova, A. E. (2018). "Трансформация понимания фольклора в современном постнеклассическом дискурсе" [Transformation of understanding of folklore in the modern post-nonclassical discourse]. Вестн гос. ун-та культуры и искусств [The Bulletin of Moscow State University of Culture and Arts]. № 4 (84), p. 124-132.

5. Bushev, A. V. (2018). "Русский фольклор в современном мультикультурном мире" [Russian folklore in a multicultural world]. Вестн, Бурят. гос. ун-та. Язык, Литература, Культура [Vestnik of Buryat State University. Language. Literature. Culture]. vol. 2, p. 90.

6. Neklyudov, S. Yu. "Фольклорные традиции современного города" [Folklore traditions of the modern city]. Available at: <https://www.culture29.ru/upload/medialibrary/f67/f67211a724844c58553b17ad1374f56a.pdf> (access: 03.11.2020).

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۵۵

و ژانرهای فولکلور در روند اجتماعی - ارتباطی موضوعیت بسیاری پیدا می‌کند.^۱ یکی از تمایلات اصلی در روند فولکلور مدرن، توانایی «درک معانی عمیق و ارتباط آنها با وقایع حقیقی طرح‌های به اصطلاح غیرمحتوایی»^۲ است.

در واقع، فولکلور تحت تأثیر تغییر شیوه زندگی، فرآیندهای مدرنیزه شدن و هجوم اطلاعات، نه تنها مدل‌های سنتی و فرهنگ بومی را دستخوش تغییر می‌کند، بلکه به وضوح، به تغییرات زندگی یک فرد و جامعه پاسخ می‌دهد. یک تأیید واضح همین است که به تازگی در محیط شهری ظاهر شده و به سرعت و به دلیل شرایط سخت در حال توسعه است و فولکلور «کووید» خوانده می‌شود. کووید-۱۹ تأثیر بسزایی بر زندگی روزمره و دانش جامعه گذاشته است: ترس از به خطر افتادن سلامتی عزیزان و نبود اطمینان به فردا در روح مردم تزریق شده است، لوازم جانبی غیرمعمول (ماسک، دستکش و ضد عفونی کننده‌ها) وارد زندگی روزمره شده‌اند و سنت‌های پایدار در جشن‌های مشترک را شکسته‌اند. تجمع روی نیمکت‌های ورودی‌ها از میان رفته، و حتی در برخی موارد، ثابت‌ترین سنت‌های مرگ هم لغو شده است. (تشیع جنازه محدود شده است به یک مراسم رسمی و فرمالیته).

همان‌طور که در عمل نشان داده شده است، مردم به هیچ وجه برای این همه‌گیری آمادگی نداشتند. در ابتدا، سردرگمی، ترس یا حتی وحشت نشان دادند و این واکنش‌ها سبب شد که بیماری جدید در میان مردم و در داستان‌های شفاهی، با نام‌هایی چون «عفونت چینی» یا «ویروس کرونا» خوانده شود.

مجموعه داستان‌های عامیانه «کووید» مملو از داستان‌های متعددی است که در گستره وسیعی از فضاها اجتماعی و فرهنگی به پدید آمده‌اند: مواردی از آزمایش‌های پزشکی، «اعترافات» پس از بیماری، فرضیه‌های مربوط به منشأ ویروس، شایعات مرتبط

1. Rodionova, O. I. (2005). "Народная культура и фольклор в изменении пространства социальных коммуникаций российского общества: основные тенденции" [Folk culture and folklore in changing the space of social communications of Russian society: main trends]. Вестник ВолГУ. Сер. 9: Исследования молодых ученых [Science Journal of Volgograd State University Young Scientists' Research]. iss. 4, part 1, p. 104-109;

با ویروس برنامه‌ریزی شده، جوک‌های دانش‌آموزی و دانشجویی درباره آموزش از راه دور، نسخه‌های مردمی برای عفونت چینی، قضاوت‌های موقعیتی، نقل قول‌ها و غیره. از ویژگی‌های بارز آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: رواج و فوریت مطالب، پاسخگویی به فرضیه‌های جدید و مسائل مربوط به منشأ و درمان ویروس، مزایا و مضرات واکسیناسیون، پیامدهای بیماری و غیره، تحرک‌پذیری مرزهای ژانر و باز بودن برای نفوذ متقابل.

۲. روش پژوهش

به گفته ا. س. ویسلووی، داستان‌های شفاهی «بخش مهمی از گفتار روزمره ساکنان شهرهای مدرن را تشکیل می‌دهند و مهم‌ترین وسیله «ارتباط بین فردی، انتقال پیام رودرو»^۱ محسوب می‌شود. علاوه بر این، داستان‌های شفاهی شخصیت‌های ملی را منعکس می‌کنند و از آنجاکه حاوی ارزیابی عامیانه‌ای از یک یا چند رویداد خاص‌اند، تصویری از جهان را که در شعور عمومی شکل گرفته است، به نمایش می‌گذارند. طبق داستان‌های مربوط به کووید-۱۹، که به کوشش نویسندگان مقاله در سارانسک، مسکو و سنت‌پترزبورگ در دوره زمانی مارس تا دسامبر سال ۲۰۲۰ ضبط شده است، ایده الگوریتم شکل‌گیری و توسعه نوع جدیدی از فولکلور شهری را می‌توان به دست آورد. دامنه مطالعه به هیچ وجه اتفاقی نیست: این امر ناشی از تمایل به شناسایی کلیات و موارد خاص در داستان‌های کووید-۱۹ در کلان‌شهرها و شهرها است و اختلاف نظرها و شباهت‌ها در تفسیر آنها در زبان ساکنان دو پایتخت روسیه بررسی و تشریح می‌شود. (مسکو در جایگاه پایتخت رسمی و سنت‌پترزبورگ، پایتخت فرهنگی) مجموعه‌متون با استفاده از روش‌های زیر بررسی شده‌اند: مشاهده نویسندگان در شرایط طبیعی (در وسایل حمل‌ونقل عمومی، در صف ویزیت پزشکان، در فروشگاه و

1. Veselova, I. S. (2020). "Русский фольклор в современных записях" [Russian folklore in modern recordings]. Available at: http://www.folk.ru/Research/veselova_narratolog.php?rubr=Research-articles (access: 26.11.2020).

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۵۷

غیره)؛ مکالمه غیررسمی که در آن نگرش نسبت به کووید-۱۹ از زبان نمایندگان جوامع مختلف شهری مطرح شده است و نظرسنجی اینترنتی که به نویسندگان مقاله اجازه داد با متخصصان پزشکی از شهرهای پایتخت ارتباط بگیرند و در مدت‌زمان کوتاهی از مخاطبان هدف اطلاعات کسب کنند.

هنگام مطالعه فولکلور دوره عفونت کروناویروس باید علاوه بر تنوع اشکال ژانر، ویژگی‌های گفتمان را نیز در نظر گرفت. داستان‌های شفاهی نشان‌دهنده نگرش نمایندگان گروه‌های مختلف اجتماعی به بیماری همه‌گیرند: از مجموعه‌های «درگیر» پایدار تا کارکنان پزشکی «منطقه قرمز». از جمله مهم‌ترین مسائل ثابت در ارتباط با کووید-۱۹ که سبب رواج شایعات و تفسیرهای بسیاری شد، موارد زیر را می‌توان برشمرد: ۱. موجودیت ویروس (هست یا نیست، داستان است یا حقیقت)؛ ۲. منشأ ویروس (طبیعی یا مصنوعی بودن، از چین، امریکا یا کشور دیگری آغاز شدن)؛ ۳. زمان شروع بیماری (پاییز یا زمستان ۲۰۱۹، بهار ۲۰۲۰، یا زمانی بسیار زودتر)؛ ۴. زمان نابودی (تا پاییز، تا زمستان، عرض یک سال، هرگز)؛ ۵. اثربخشی تجهیزات محافظت شخصی (ماسک و دستکش کمک می‌کند یا کمک نمی‌کند)؛ ۶. راه‌های ابتلا (از طریق هوا، در طول زندگی عادی، هنگام جشن‌های جمعی و غیره)؛ ۷. راه‌های عامیانه برای مبارزه با بیماری (الکل، لیمو و زنجبیل، سیر و غیره)؛ ۸. فواید یا مضرات واکسن. این موضوعات و سایر موضوعات مورد توجه جمعیت شهری، نقطه آغاز ظهور روایات براساس تجربه شخصی و اطلاعات به دست آمده از منابع عمومی بود. (رسانه‌ها، اینترنت، کارکنان پزشکی)^۱

۱. گونه‌شناسی متون مرتبط با «همه‌گیری» در مقاله زیر توضیح داده شده است:

Petrov, N., Arkhipova, A., Spiridonov, V., Peigin, B. (2020). "Инфодемия: существующие подходы к анализу паник, фобий, слухов, фейков во время эпидемий и предложения по борьбе с ними" [Infodemia: existing approaches to the analysis of panics, phobias, rumors, fakes during epidemics and proposals for combating them]. Мониторинг экономической ситуации в России. Тенденции и вызовы социально-экономического развития [Monitoring the economic situation in Russia. Trends and challenges of socio-economic development]. № 8 (110), p. 70–77.

۳. بحث و بررسی

افسانه‌های پزشکی و ملی بومی روسیه در ارزیابی ویروس کرونا چون یک «بدبختی» پیچیده و غیرقابل پیش‌بینی اتفاق نظر دارند: شما باید یاد بگیرید در شرایط جدید زندگی کنید، بدون ازدست‌دادن خوش‌بینی و ایمان به آینده. ویژگی ژانر داستان‌های طنزآمیز، که به‌طور معمول براساس رویدادهای واقعی است، این امکان را فراهم می‌کند که پرسش‌های مردم را براساس منابع اطلاعاتی معتبر و در جست‌وجوی رهایی از آشفتگی، ترس و افسردگی پاسخ دهد.

نمونه‌هایی از آزمایش‌های پزشکی، برخی ایده‌های حرفه‌ای را درباره روند سخت بیماری جدید نشان می‌دهد که باید به هر طریق ممکن از آن محافظت شود. قصه‌های پزشکان به حوادث خارق‌العاده‌ای اشاره دارند که همزمان تراژدی و کمیک را ترکیب می‌کند. شمار فراوانی از قهرمانان داستان‌ها در درجه اول خود پزشکان هستند که از خودگذشتگی می‌کنند و در این راه، استقامت و فداکاری نشان می‌دهند: «شب سوم بود و تقریباً ن خوابیده بودم. صادقانه می‌گویم، آن روزها را به‌سختی به‌خاطر می‌آورم، همه چیز در مه بود. مغز احتمالاً همه چیزهای بد را فراموش می‌کند. بنابراین، روز سوم، تقریباً بیماران کمتر بودند. یک ساعت روی نیمکت راهرو دراز کشیدم و خواب دیدم؛ انگار یک بیمار به من مراجعه کرده بود، بلافاصله او را شناختم، چون در شرایط بدی به بیمارستان منتقل شده بود. به من گفت که باید مرا هرچه سریع‌تر درمان کنید، در غیر این صورت، خیلی دیر خواهد شد. انگار چیزی روی سرم می‌گویی، بیدار شدم، به ساعت نگاه کردم. ظاهراً دو ساعت گذشته بود، زنگ هشدار را نشنیده بودم. مستقیم به سمت اتاق بیماری دویدم که در خواب به سراغم آمده بود. همان طوری که فکرش را می‌کردم دمای بدنش دوباره بالا رفته بود و مشکل تنفسی داشت. خلاصه کلام، همه دستگاه‌ها به‌سختی کار می‌کردند.»^۱

خوش‌بینی و شوخ‌طبعی طبیعی که عملکرد محافظتی نیز دارد در شرایط دشوار، به بازیافتن اتکاء به نفس و اضافه شدن نیرو، چه جسمی و چه معنوی، به کادر درمان

۱. تحقیقات میدانی مؤلفان، مسکو، ۲۰۲۰.

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۵۹

کمک می‌کند.^۱ با وجود فشار روانی بالا و خطرناک بودن شرایط، پزشکان می‌دانند که چگونه آرام بمانند و روحیه کارکنان و بیماران را بالا ببرند، از طریق یک شوخی مهربانانه که باعث ایجاد اعتماد به نفس در بهبود سریع می‌شود. در اولین داستان‌های «کووید» پزشکان از تجهیزات حفاظتی غیرمعمول نام می‌بردند: «در مورد عینک ما در طول ویزیت چیزی می‌دانید؟ آزاردهنده‌اند، مدام عرق می‌کنند و چیزی دیده نمی‌شود. برای رهایی از این مشکل به تکنیکی که همکاران به کار می‌بردند، نگاه کردم: عینک‌هایشان را با سشوار خشک می‌کردند. با همسرم تماس گرفتم و از او خواستم تا سشوارش را به من بدهد. نمی‌دانم چرا این قدر احمقانه گفتم، اما توضیح دادم که چرا به آن احتیاج دارم. پیک بسته‌ای را از طرف همسرم آورد، به آن نگاه کردم و دیدم داخلش یک همزن دستی است که با آن پنکیک را هم می‌زنند. به نظر می‌رسید اشتباه شنیده است. همه کارکنان بخش به همزن خندیدند، آن را برای خود نگه داشتیم هنوز هم در اتاق کارمندان به قلاب آویزان است. و خب، کمی بعد پیک سشوار را برای من آورد.»^۲

ویژگی این بیماری به تغییر قابل توجهی در تصویر بیمارها در داستان‌های «کووید» منجر شد: بیمار از فردی محدود و احمق در فولکلور همیشگی محیط‌های پزشکی مبدل به مبتلا، دستیار پزشک و فردی «علاقه‌مند» می‌شود که شایسته احترام و همدردی است: «بیماران ما بسیار مهربان و مراقب‌اند. ما با سه دستکش کار می‌کنیم، بنابراین پیدا کردن رگ بسیار سخت است. چنان کبودی‌هایی باقی می‌ماند که شرم‌آور است. یک روز به عیادت پیرزنی هشتاد ساله رفتم تا برای او تزریقی انجام دهم، رگش را پیدا نمی‌کردم، نگران شدم. اما او عینک خود را گذاشت و کمک کرد به من تا رگ را پیدا کنم. من هم رگ را پیدا کردم، می‌توانید تصور کنید! معلوم شد که او تمام عمر پرستار بوده است.»^۳

۱. برای آگاهی از ویژگی‌های فولکلور کادر درمان نگاه کنید به:

Trostina M. A., Shishkanova K. N. (2020). "Профессиональный фольклор медицинских работников" [Professional folklore of medical workers]. Успехи гуманитарных наук [Modern Humanities Success]. no. 12, p. 230–235.

۲. تحقیقات میدانی مؤلفان، سارانسک، ژوئن ۲۰۲۰.

۳. تحقیقات میدانی مؤلفان، سنت‌پترزبورگ، می ۲۰۲۰.

بیشتر داستان‌های پزشکی «روایت‌هایی با حضور یک قهرمان فعال» اند که طبق طرح کلاسیک و براساس اقدامات یک قهرمان از «مرز معنایی» ساخته شده‌اند.^۱ براساس تجزیه و تحلیل مواد جمع‌آوری‌شده، می‌توان یک ایده کلی از ساختار شکل‌گرفته روایت‌های پزشکی ارائه داد. در مقدمه داستان شفاهی، مکان و زمان عمل نشان داده شده است («از داستان‌های خنده‌داری که آخرین بار برای من اتفاق افتاد، وقتی بود که از فلان بیمارستان بازدید می‌کردم، در «منطقه قرمز» برای ضدعفونی گیر کردم...»)، نام شرکت‌کنندگان آن ذکر می‌شود («و من آنجا گیر کردم، زیرا همراه کارمندان بودم»)، بخش اصلی درباره خود این رویداد گزارش می‌دهد و بر خارق‌العاده بودن آن، که با انحراف از هنجارها ارتباط دارد، تمرکز می‌کند («تلفن او به زمین افتاد و دولا شد تا تلفن را بردارد که از پایین دید کت و شلوار من در برخی نقاط پاره شده است»); در قسمت پایانی، به‌طور معمول، راه‌حل یک وضعیت غیراستاندارد به غیرمنتظره‌ترین روش ارائه می‌شود، که به ایجاد یک اثر کمیک کمک می‌کند («و خنده‌دارش آنجا بود که همکارم تلفن را انداخت، چون همان لحظه سفارش‌دهنده این لباس‌ها با او تماس گرفت»).

در داستان‌های پزشکی، خشم نسبت به سهل‌انگاری مردم در پیشگیری از بیماری و افرادی ابراز می‌شود که معتقدند «هیچ ویروسی وجود ندارد»، «دوستانمان بیمار نشدند، بنابراین همه این داستان‌ها دروغ است»، «ماسک‌ها هیچ فردی را نجات نمی‌دهند»، همچنین نسبت به کسانی که بی‌پروا و بدبینانه رفتار می‌کنند. پزشک در جایگاه فردی فعال در میان آنها، آنچه را اتفاق می‌افتد ارزیابی می‌کند: «من در آمبولانس کار می‌کنم. این علائم گزارش شده بود: شکایت از تب، سرفه و نبود بویایی. به‌طور کلی، همه علائم کرونا. ما به همان نشانی رفتیم، و با لباس‌های مخصوص داخل آپارتمان شدیم. تعدادی از ساکنان ما را دیدند و افتادند روی زمین و شروع کردند به فریاد زدن: دارند

۱. برای آگاهی از اصول قصه‌گویی در داستان‌های شفاهی نگاه کنید به:

Veselova, I. S. (2020). "Русский фольклор в современных записях" [Russian folklore in modern recordings]. Available at: http://www.folk.ru/Research/veselova_narratolog.php?rubr=Research-articles (access: 26.11.2020).

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۶۱

ما را پیش فرشته‌ها می‌برند! شروع کردند به فریاد زدن و دعا کردن. گریه می‌کردند تا آنها را به دنیای دیگر ببریم. معلوم شد که برخی از آنها در شرایط نرمالی نبودند و البته به دلیل مزاحمت و تماس دروغین جریمه شدند. با اینکه جریمه‌ای وجود دارد، به هر حال، شما هرگز نمی‌دانید در آن زمان چه کسی به کمک نیاز دارد.^۱

اولین داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ در کلان‌شهرها و محیط‌های شهری در فوریه تا مارس ۲۰۲۰ ظاهر شد و مربوط به ظهور و مدت بیماری جدید بود. با وجود وجود نمونه رسمی از اولین مورد بیماری که در ۱۷ نوامبر ۲۰۱۹ در ووهان چین ثبت شد، نظر روس‌ها متفاوت بود. در شمار فراوانی از متون جمع‌آوری‌شده، نقش اصلی در ایجاد «عفونت» به آمریکا نسبت داده شده بود: «هر اتفاقی برای ما بیفتد، همه تقصیر امریکاست» (کارگر، متولد ۱۹۶۴، سارانسک)؛ «این ویروس ناپاک است، کوویدی که امریکایی‌ها از هوا برای ما فرستادند، من از آنها نفرت دارم» (راننده، متولد ۱۹۷۲، سارانسک). رتبه دوم در «رتبه‌بندی» را کشورهای اروپایی (ایتالیا، آلمان) گرفتند، که به‌طور فعال، فناوری 5G را راه‌اندازی کرده بودند و در فضای مجازی با واکنش‌های منفی روبه‌رو شد: «من در صفحه برخی وبلاگ‌نویسان در اینستاگرام خواندم که ویروس کرونا از طریق 5G در حال گسترش است. به همین دلیل است که مطمئن نیستم، اما بیشتر مخالف ورود 5G در روسیه هستم تا اینکه طرفدار باشم.» (دانشجو، متولد ۲۰۰۰، سارانسک). داستان‌های مربوط به چین به عنوان زادگاه ویروس نیز متعدد است و شامل فرضیه‌های متداول درباره اختراع ویروس و راه‌های انتشار آن در داخل و خارج از کشور می‌شود: من درباره ظهور کووید شنیده‌ام که در چین، جایی در ووهان، شخصی تصمیم گرفت در خوردن خفاش افراط کند، واقعاً نمی‌دانم چگونه می‌توان خفاش خورد، اما آنها خفاش را به‌عنوان غذا می‌خورند. بنابراین، خفاش‌ها ناقلان این ویروس‌اند.» (دانشجو، متولد ۲۰۰۷، سارانسک)

ظهور اولین افراد آلوده در کشور نه تنها باعث وحشت و سردرگمی در بین مردم شد، که نظریه‌های رایج را درباره مدت‌زمان ویروس جدید مطرح کرد. مردم به‌طور

۱. تحقیقات میدانی مؤلفان، مسکو، می ۲۰۲۰.

۱۶۲ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

جدی به نظر فالگیران و بلاگرهای اینترنتی که پایان جهان را پیش‌بینی می‌کردند، ارجاع می‌دادند و ترس بیشتری را در روح افراد وحشت‌زده ایجاد می‌کردند: «من در روزنامه خواندم که وانگا^۱ قبلاً ویروس را پیش‌بینی کرده بود. او گفته بود: «یک بیماری وحشتناک روی کره زمین به وجود خواهد آمد، این بیماری از شرق خواهد آمد و همه را بدون دلیل خواهد کشت...» چگونه باور نمی‌کنید، همه‌چیز درست است! چقدر ترسناک!» (مستمری‌بگیر، متولد ۱۹۴۸، سارانسک).

نظرها درباره زمان پایان همه‌گیری هم متفاوت است: برخی خوش‌بین‌اند و به پیروزی سریع بر ویروس معتقدند: «بیا، همه چیز به زودی تمام می‌شود، واکسن اختراع می‌شود و ما زندگی را آغاز می‌کنیم. مانند گذشته، به دیدار یکدیگر می‌رویم و با یکدیگر دست می‌دهیم» (فروشنده، متولد ۱۹۸۴، سارانسک) اما برخی دیگر معتقدند که این ویروس شکست‌ناپذیر است: «اکنون در تمام عمر باید این پوزه‌بندها را بپوشیم و با هیچ‌کس ارتباط نداشته باشیم» (می‌خواهد ناشناس بماند، سارانسک). گروه سوم نیز هنوز به وجود ویروس یا خطر آن اعتقاد ندارند: «هیچ کوویدی وجود ندارد که با آن درگیر شویم! آنها فقط از تلویزیون درباره آن صحبت می‌کنند و شما هم همین‌طور. من همیشه می‌گویم که یک فرد روس با هیچ چیزی بیمار نمی‌شود و نخواهد شد. حتی اگر این کثافت چینی شما وجود داشته باشد، با خوردن برخی خوراکی‌ها می‌توان همه چیز را درمان کرد» (بازنشسته، متولد ۱۹۵۲، سارانسک)؛ «من به وجود ویروس اصلاً اعتقاد ندارم. این داستان اختراع شد تا مردم را از مشکلات جدی منحرف کند. این برای مقامات بسیار مفید است» (می‌خواهد ناشناس بماند، مسکو). گفت‌وگوکنندگانی که نسبت به وجود ویروس و پیامدهای مرتبط با آن تردید داشتند، بیشتر از نمایندگان نسل جوان بودند که بر اساس آنچه در ماه‌های اول همه‌گیری نشان داده شد، بسیار کمتر از نسل مسن‌تر بیمار می‌شوند یا بیماری را بدون علامت یا به راحتی می‌گذرانند. مردان میان‌سال نیز در مورد خطر و طول عمر کووید-۱۹ تردید دارند اما زنان به دلیل ویژگی‌های روانی بیشتر مستعد وحشت‌اند.

۱. بانوی عارف و روشن‌بین ساکن بلغارستان که به گیاه‌درمانی نیز می‌پرداخت. افراد بسیاری از گوشه و کنار دنیا اعتقاد داشتند که وی دارای توانایی‌های فراطبیعی بوده است. به ادعای بعضی منابع وی تجزیه اتحاد جماهیر شوروی، تاریخ مرگ ژوزف استالین، فاجعه چرنوبیل، حملات ۱۱ سپتامبر و غرق شدن زیردریایی کورسک را پیش‌بینی کرده بود.

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۶۳

وضع سریع قوانین قرنطینه و دورکاری از سوی دولت، به همراه انتشار روزانه داده‌های آماری درباره عفونت‌های جدید، مبتلایان و مرگ و میر ناشی از ویروس کرونا در رسانه‌ها، سبب ظهور به اصطلاح شایعاتی در محیط شهری شده است که از «منبع و روش انتقال اطلاعات که جایگزین اطلاعات رسمی شده‌اند» نفوذ می‌کند.^۱ براساس مدل‌های پایدار («آنها می‌گویند که...»، «به من گفته شد...»، «از کسی شنیدم...»)، شایعات مربوط به کووید-۱۹ نشان‌دهنده وضعیت نگران‌کننده افراد جامعه، بی‌اعتمادی به منابع رسمی و تلاش برای کشاندن حقیقت «به حاشیه» است. ساکنان شهری به‌طور طبیعی مشغول پرسش‌هایی درباره نیروی کشنده ویروس، شمار واقعی قربانیان «کرونا» در کشور، اسرار پنهان دولت و کادر پزشکی‌اند که «اوراق افشا نکردن حقیقت را امضا کرده‌اند»: «آنها می‌گویند اعضای بدن افرادی را که بر اثر کووید جان خود را از دست داده‌اند می‌کنند، بنابراین در کیسه‌های سیاه دفن می‌شوند تا اقوام از موضوع مطلع نشوند.» (فروشنده، متولد ۱۹۷۰، سارانسک)؛ مادر بزرگم مبتلا به کرونا بود. او به من گفت افراد مسنی را که به بیمارستان می‌روند، رها می‌کنند تا بمیرند» (دانشجو، متولد ۱۹۹۲، سنت پترزبورگ)؛ می‌دانید، طبق شایعات، گفته می‌شود که بعد از مرخص شدن از بیمارستان، وقتی درمان شوید، «مجنون» خواهید شد. خب، مردم بعد از خوردن قرص‌ها عجیب و غریب می‌شوند. یک‌جور طاعون‌زده‌اند و لبخند می‌زنند. ببینید این عفونت چه‌ها می‌کند! (بازنشسته، متولد ۱۹۵۰، سارانسک).

با به اشتراک گذاشتن «شایعات»، اطلاع‌دهندگان به «منابع معتمد» مراجعه می‌کنند، اطلاعات رسمی را نادیده می‌گیرند یا زیر سؤال می‌برند. بنابراین، قصه‌گوها با انتشار «شایعات» درباره محل دفن جدید مبتلایان کووید به شنوندگان دلیلی می‌دهند تا در واقعی بودن آمار رسمی مرگ و میرها تردید کنند: «آیا نشنیده‌اید که گورستان جدیدی در فرودگاه ظاهر شده است؟ مبتلایان کووید مرده را شب در آنجا دفن می‌کنند. می‌پرسید

1. Levkieskaya, E. E. "Слухи как речевой жанр" [Rumors as a speech genre]. Фольклор и постфольклор: структура, типология, семиотика [Folklore and post-folklore: structure, typology, semiotics]. Available at: URL: http://www.ruthenia.ru/folklore/ls09_program_levkieskaya.htm (access: 12.11.2020).

چرا فرودگاه؟! براساس خبرهای موثق، این قبرستان را نمی‌توان از ماهواره‌ها دید، زیرا سیگنال‌های رادیویی فرودگاه می‌تواند سیگنال‌های ماهواره‌ای اپراتورهای تلفن همراه و هواپیماهای بدون سرنشین مختلف را قطع کند. دامادم این را به من گفت، او با افراد خاصی ارتباط دارد، وای! (از مکالمه در صف پلی‌کلینیک شهر، سارانسک).

این نظریه نیز که کووید-۱۹ یک عفونت برنامه‌ریزی شده است و برای وارد کردن ریزتراشه در بدن جمعیت جهان ایجاد شده است، در داستان‌های شفاهی مورد استقبال گسترده‌ای قرار گرفته است. منابع اصلی ظهور این نسخه، از رسانه‌ها، چت‌های یوتیوب و واتس‌آپ بودند که از طریق آنها این نظریه به سرعت عمومی شد. شایعات واکنش‌های متضاد این خبر را انعکاس می‌دهند و برخی با ترس احتمالی با آن برخورد می‌کنند: «من شنیده‌ام که این ویروس عمداً از طریق هوا پخش شده است تا جمعیت را نازا کند. نمی‌دانم باور کنم یا نه، اما فکرش هم وحشتناک است» (بازنشسته، متولد ۱۹۴۹، سارانسک)؛ برخی آنچه را می‌شنوند با طنز درک می‌کنند: «نوه من، ساشا، می‌گوید که آنها به ما ریزتراشه وارد می‌کنند، بنابراین برای کووید نباید واکسن بزنیم. و من به او می‌گویم بگذارید میکروچیپ به ما بزنند، تا وقتی مردم بلافاصله به شما اطلاع دهند، در غیر این صورت، جنازه من صد سال در خانه خواهد ماند و شما نخواهید فهمید» (بازنشسته، متولد ۱۹۴۹، سارانسک).

در دوران همه‌گیری همچنین، بسیاری از داستان‌های طنز درباره لوازم ضروری سال ۲۰۲۰ (ماسک و دستکش) در زبان شفاهی مردم شهرنشین ظاهر شد. یکی از گفت‌وگوکنندگان، داروساز داروخانه‌ای در شهر سارانسک، خاطرنشان کرد که در هفته‌های اول، همه داروهای ضد ویروس به معنای واقعی کلمه از روی زمین محو شدند. مردم همه چیز را بدون قید و بند خریداری کردند و مواد ضدعفونی‌کننده، دستمال الکلی و البته وسایل محافظت شخصی (ماسک، دستکش و عینک) تقاضای بسیاری داشتند که به سرعت منجر به کمبود آنها شد. اجبار ماسک که در کشور به تصویب رسید، موجی از خشم، طرد و انکار را در جامعه ایجاد کرد و از منشور طنز عامیانه و خوش‌بینی وارد داستان‌های شفاهی شد: «نکته خنده‌دار در کار ما در دوره ویروس این است که نمی‌توانیم به مشتریان بدون ماسک خدمات ارائه بدهیم. خیلی‌ها

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۶۵

بدون ماسک به داروخانه می‌آیند و ما باید آنها را به پوشیدن ماسک مجبور کنیم. یک‌بار مردی عصبانی شد و فریاد زد: «اگر الان به من بگویی که بدون ماسک به من خدمات ارائه نمی‌دهی و این ماسک را به من نفروشی، بدون آن، هیچ‌جا مرا راه نخواهند داد. من هم با این نوشته می‌نشینم در ورودی داروخانه که: «در خرید ماسک برای فردی که ماسک را بدون ماسک به او نمی‌فروشند، کمک کنید.»^۱

یکی دیگر از موضوعات فولکلور «کووید» روش‌های پیشگیری و درمان این بیماری است. گفت‌وگو‌شوندگان با بی‌اعتمادی به پزشکانی که «خودشان نمی‌دانند چگونه بیماری را درمان کنند»، از روش‌های مبارزه با کووید افرادی پیروی می‌کنند که به آنها اعتماد دارند (بستگان، همسایگان، همکاران و غیره). اولین مورد در اقدامات پیشگیرانه استفاده از زنجبیل و لیمو بود: «من به کرونا مبتلا نمی‌شوم. من از روز اول این دارو را مصرف کرده‌ام. برای دفاع در برابر همه ویروس‌ها کمک می‌کند. زنجبیل بگیرد ... ریشه کامل ... آن را بشویید و رنده کنید. یک لیمو ... می‌توان آن را رنده کرد، می‌توانید آن را از طریق چرخ‌گوشت چرخ کنید. سه قاشق سرپر عسل و سیر. من یک جبه از آن را می‌کوبم. همه را مخلوط کنید و آب جوش سرد را درون یک کتری بریزید، حدود دو لیتر. بگذارید شب بماند و صبح با معده خالی، نصف لیوان را یک نفس بنوشید. حتی یک ویروس هم نمی‌گیرد!» (معلم، متولد ۱۹۷۸، سارانسک).

یکی از عوامل نابودکننده کروناویروس حمام سنتی است: «مهم‌ترین چیز برای پیشگیری از کرونا این است که همیشه حمام بروید! و با گیاهان دارویی بخار بگیرید. با این کارها هیچ عفونی به شما نمی‌رسد!» (راننده تاکسی، متولد ۱۹۷۳، سارانسک). به‌منظور پیشگیری از ویروس جدید، ساکنان شهرهای بزرگ مقادیر فراوانی ویتامین C و D و داروهای مولتی‌ویتامین توصیه می‌کنند: «به محض شروع کووید، گران‌ترین ویتامین‌ها را خریدم و دو برابر دوز آن را خوردم. هم برای بدن مفید است و هم در برابر ویروس کمک می‌کند.» (گفت‌وگوکننده مایل بود ناشناس بماند، سنت پترزبورگ)

۱. تحقیقات میدانی مؤلفان، سارانسک، آوریل ۲۰۲۰.

همه گیری مانند فاجعه ای طبیعی شعله ور شد، اما مانند آنفولانزای مرغی عقب نشینی نکرد، در تابستان کمی ضعیف شد و در پاییز سال ۲۰۲۰، با قدرتی دوباره ظاهر شد و در نتیجه، به تولید فعال داستان‌هایی درباره نقص سیستم مراقبت‌های بهداشتی انجامید. آموزش حرفه‌ای پایین پزشکان، کمبود داروهای لازم برای درمان ویروس، ناکافی بودن یا بی‌فایده بودن آزمایش‌های تشخیص کووید-۱۹ و غیره. راویان، با توسل به داستان، با تردید درباره مراقبت‌های پزشکی ارائه شده به بیماران صحبت می‌کنند: «خدا می‌داند کدام یک از آنها را در بیمارستان با تزریق درمان می‌کنند. برخی ۲۰ تزریق در روز و برخی مبتلایان ۷۰ مورد تزریق دارند. وحشتناک است!» (از گفت‌وگوهای پلی‌کلینیک شهر، سارانسک)؛ «اخیراً به ما گفته شده است همه آزمایش‌هایی که در پلی‌کلینیک گرفته شده اشتباه است، بنابراین همه نتایج منفی دریافت می‌کنند» (دانشجو، متولد ۲۰۰۲، سارانسک)؛ «همسایه‌ای به من گفت (و او حقیقت را می‌گوید، زیرا دخترش در بیمارستان کار می‌کند): برای افراد مسن واکسن خاصی را تزریق می‌کنند تا بمیرند. آنها نمی‌خواهند ما را درمان کنند» (می‌خواهد ناشناس بماند، سارانسک).

«اعترافات» بیماران هم جایگاه ویژه‌ای را در نثر شهری «کووید» اشغال کرده است؛ داستان‌هایی درباره سیر بیماری که حاوی ارزیابی مراقبت‌های پزشکی است. اطلاع‌دهندگان مبتلا به کروناویروس علائم مشخصی از عفونت را ذکر می‌کردند: «من کاملاً چشایی و بویایی‌ام را از دست دادم: بوی گوشت یا علف، حتی بوی سرکه را هم نمی‌فهمیدم»، سردرد و ضعف («سرم در حال شکافتن بود، فکر می‌کردم به دلیل بدی آب و هواست، ولی این کووید بود که در من بیدار شده بود»)، تنگی نفس شدید همراه با حملات سرفه خشک («به اندازه دوی مارا تن نفس نفس می‌زدم، اما حتی به آشپزخانه هم نرسیدم»). وضعیت بیمار، بسته به شدت آن، به دو صورت ارائه می‌شود. یا به‌طور معمول برای همه سرماخوردگی‌ها: «به‌طور کلی، من به راحتی این بیماری را تحمل کردم. حتی سی‌تی هم نرفتم. فقط کمی ضعف داشتم. یک روز یکی از دوستان تماس گرفت و گفت: «چرا سی‌تی‌اسکن نمی‌روی؟ طولانی‌ترش می‌کنی! ظرف یک روز ممکن است عود کند!». بلافاصله فکرم مشغول بیماری‌ام شد، احساس تنگی نفس کردم و تنفسم سنگین شد، خودم را برای مردن آماده کردم. خواستم با آمبولانس تماس بگیرم

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۶۷

ولی بعد تصمیم گرفتم تا صبح منتظر بمانم. صبح بیدار شدم و فراموش کردم که اصلاً قصد داشتم به آمبولانس زنگ بزنم. همین» (فروشنده، متولد ۱۹۷۴، سارانسک). با نظر انتقادی به بی‌اعتمادی گفت‌وگوکننده به خطر ویروس و رفتارهای بی‌پروا در روزهای اول بیماری، در چنین روایاتی افراط هم وجود دارد: من دو هفته سرفه کردم و سرفه کردم، سپس پاهایم سست شدند، فکر می‌کردم می‌گذرد، برای اولین بار چنین تجربه‌ای داشتم! در محل کار افتادم و چند هفته بعد از کمای مصنوعی بیدار شدم. ریه‌ام ۷۸ درصد درگیر شده بود. اگر پزشکان نبودند، در ۴۰ سالگی می‌مردم... تا آخر عمرم مدیون پزشکان و پرستارانم. وقتی بیرون آمدم، می‌خواستم همه آنها را در آغوش بگیرم، تا جایی که می‌توانستم از همه تشکر کردم. به آنها قول تخفیف زیاد در محصولاتم را دادم، حالا هم منتظر نجات‌دهنده‌های شریفم هستم». (می‌خواهد ناشناس بماند، سنت‌پترزبورگ)

شایان ذکر است که پس از قرنطینه طولانی‌مدت، افراد محتاط‌تر و مسئولیت‌پذیرتر می‌شوند. اضطراب و ترس همچنان در جامعه وجود دارد، اما اکثریت اکنون آگاهانه کووید-۱۹ را می‌پذیرند و به نبود یا تغییر طولانی‌مدت پدیده‌های عادی و آشنا مانند برگزاری جشن عروسی، تولد پرسروصدا در یک اداره یا گفت‌وگوی ساده با همسایه در راه‌پله‌ها عادت کرده‌اند: «در کل قرنطینه، همسایه‌ام را ندیدم. ما صد سال است که در یک طبقه زندگی می‌کنیم، اما به دلیل این کرونا حتی نمی‌توانیم در راهرو بنشینیم. همسرش می‌گوید: «ما هیچ‌کس را به خانه‌مان دعوت نمی‌کنیم تا نکند آلوده شویم، ما کلی مرضی داریم، کووید دیگر از سرمان زیاد است!». (از یک مکالمه تلفنی، سارانسک)

۴. جمع‌بندی

به این ترتیب، در جمع‌بندی و تجزیه و تحلیل نوع جدیدی از فولکلور شهری و داستان‌های شفاهی مربوط به کووید-۱۹ به نتایج زیر رسیدیم:
نخست، فرهنگ مردمی «کووید» که همزمان در پایتخت و شهرها شکل گرفت، نشان‌دهنده گرایش آشکاری است که دلیل آن، شیوع بیماری همه‌گیر است: ساکنان

مسن‌تر روستایی نسبت به جوانانی که اجتماعی جدید را درک کرده‌اند، به وقوع و روند آن واکنش به نسبت تندتری نشان می‌دهند. واقعیت‌هایی با ذره‌ای خوش‌بینی. دوم، طی یک نظرسنجی از آگاهان، علاوه بر داستان‌های شفاهی، آثار دیگری از ژانرهای فولکلور درباره موضوع «کووید» (حکایت‌ها، کلمات قصار و داستان‌های مربوط به آموزش از راه دور) شناسایی شده‌اند که برای پژوهش‌های بیشتر مطالب بسیار امیدوارکننده و مفیدی به شمار می‌روند. و سرانجام، ظهور فولکلور «کووید» نه تنها نشان‌دهنده سرعت واکنش مردم در برابر حوادث و واقعیات پیرامون، دقت ذهن و سرزندگی تفکر است و در چهارچوب قوانین دوران معاصر، در ژانر پدید آمده است، بلکه تصویرگر توسعه مستمر و تجسم تعامل‌های انسان از طریق واژه زنده و پویای «فولکلور» در مرحله کنونی است.

منابع

- Abdrashitova, M. O. (2014). “Своеобразие современного городского фольклора (на материале жанра загадки)” [Originality of modern urban folklore (by material of riddle genre)]. **Филологические науки. Вопросы теории и практики. [Philology. Theory & Practice]**. № 1-1 (31), p. 13–15;
- Antonova, E. L., Taranova, A. E. (2018). “Трансформация понимания фольклора в современном постнеклассическом дискурсе” [Transformation of understanding of folklore in the modern post-nonclassical discourse]. **Вестн гос. ун-та культуры и искусств [The Bulletin of Moscow State University of Culture and Arts]**. № 4 (84), p. 124–132;
- Arkhipova, A. S., Neklyudov, S. N. (2007). “Фольклор на асфальте” [Folklore on the asphalt]. **Живая старина [Living antiquity]**. № 3., p. 2, 3, etc.;
- Bushev, A. V. (2018). “Русский фольклор в современном мультикультурном мире” [Russian folklore in a multicultural world].

داستان‌های شفاهی درباره کووید-۱۹ و پدیده فولکلور مردمی معاصر ❖ ۱۶۹

Вестн, Бурят. гос. ун-та. Язык, Литература, Культура [Vestnik of Buryat State University. Language. Literature. Culture]. vol. 2, p. 90;

- Gramatchikova, N. B. (2017). **Постфольклор и интернетлор [post-folklore and internetlor]**. Ekaterinburg: Ural'skiy universitet Publ.;

- Kargin, A. S. (2010). “Фольклор в современном культурном пространстве” [Folklore in the modern cultural space]. **От конгресса к конгрессу: навстречу Второму Всерос. конгр. фольклористов [From Congress to Congress: Towards the Second All-Russian Congress of Folklorists: a collection of materials]**. Moscow: Gosudarstvennyy respublikanskiy tsentr russkogo fol'klora Publ., p. 18;

- Levkievskaya, E. E. “Слухи как речевой жанр” [Rumors as a speech genre]. **Фольклор и постфольклор: структура, типология, семиотика [Folklore and post-folklore: structure, typology, semiotics]**. Available at: URL: [http:// www.ruthenia.ru/folklore/ls09_program_levkievskaya.htm](http://www.ruthenia.ru/folklore/ls09_program_levkievskaya.htm) (access: 12.11.2020).

- Neklyudov, S. Yu. (1995). “После фольклора” [After folklore]. **Живая старина [Living antiquity]**. no. 1, p. 2-4;

- Neklyudov, S. Yu. “Фольклорные традиции современного города” **[Folklore traditions of the modern city]**. Available at: [https:// www.culture29.ru/upload/medialibrary/f67/f67211a724844c58553b17ad1374f56a.pdf](https://www.culture29.ru/upload/medialibrary/f67/f67211a724844c58553b17ad1374f56a.pdf) (access: 03.11.2020);

- Petrov, N., Arkhipova, A., Spiridonov, V., Peigin, B. (2020). “Инфодемия: существующие подходы к анализу паник, фобий, слухов, фейков во время эпидемий и предложения по борьбе с ними” [Infodemia: existing approaches to the analysis of panics, phobias, rumors, fakes during epidemics and proposals for combating them]. **Мониторинг экономической ситуации в России. Тенденции и вызовы социально-экономического развития**

[Monitoring the economic situation in Russia. Trends and challenges of socio-economic development]. № 8 (110), p. 70–77;

- Rodionova, O. I. (2005). “Народная культура и фольклор в изменении пространства социальных коммуникаций российского общества: основные тенденции” [Folk culture and folklore in changing the space of social communications of Russian society: main trends]. **Вестник ВолГУ. Сер. 9: Исследования молодых ученых [Science Journal of Volgograd State University Young Scientists' Research]**. iss. 4, part 1, p. 104–109;

- **Современный городской фольклор [Contemporary urban folklore]** (2014). Minsk: BGU Publ., p. 7;

- Strel'tsova, E. Yu. (2014). “Современный городской фольклор в ракурсе учебного рассмотрения” [Modern urban folklore in the perspective of academic consideration]. **Вестн Москов. гос. ун-та культуры и искусств [The Bulletin of Moscow State University of Culture and Arts]**. no. 1 (57), p. 148–151;

- Tikhomirov, S. A. (2009) **Фольклор современной городской молодежи: аксиологический аспект: автореф. дис. ... канд. культурологии [Folklore of modern urban youth: an axiological aspect: Abst. Diss. Cand]**. Saint Petersburg;

- Trostina M. A., Shishkanova K. N. (2020). “Профессиональный фольклор медицинских работников” [Professional folklore of medical workers]. **Успехи гуманитарных наук [Modern Humanities Success]**. no. 12, p. 230–235;

- Veselova, I. S. (2020). “Русский фольклор в современных записях” [**Russian folklore in modern recordings**]. Available at: http://www.folk.ru/Research/veselova_narratolog.php?rubr=Research-articles (access: 26.11.2020).